19/07/2020

Шта би се десило када би Унеско одлучио да скине Аја Софију са листе

Председник Комисије Србије за сарадњу са Унеском Горан Милашиновић рекао је за РТС да је једна од деликатности проглашавања Аја Софије за џамију у томе што у Конвенцији о светској баштини из ’72. године, коју је потписала Турска, не стоји намена ниједног добра. Аја Софија је стављена на листу светске баштине ’85. године као део серијског уписа, не само као Аја Софија, односно не као појединачно добро.

Ове недеље у домаћој, али и регионалној јавности помињао се Унеско – Организација Уједињених нација за образовање, науку и културу и то по двострукој основи. Одлуком Извршног савета ове организације од 10. јула, подручије Ђердапа је уписано на листу глобалних геопаркова и тиме је постао први геопарк у Србији.

С друге стране, велика полемика са политичком и верском конотацијом води се поводом изјаве председника Турске Ердогана да ће 24. јула цркву Аја Софија, која је од 1935. године Музеј преименовати у џамију.

Доктор Горан Милашиновић, председник Комисије Србије за сарадњу са

Унеском, рекао је, гостујући у Јутарњем програму, да се ради о јединственом споменику културе, најстаријем византијском споменику Јустинијановој хришћанској богомољи, која је дуго времена, скоро девет векова била хришћанска а потом је постала муслиманска од Мехмеда Освајача – а од 1934. године је музеј.

“Она је пријављена у Унеску и стављена на листу светске баштине 85. године као део серијског уписа, не само као Аја Софија, не као појединачно добро”, указао је Милашиновић.

Тај серијски упис је заправо значио – историјски споменици Истанбула, подвлачи Милашиновић и додаје да је немогуће Аја Софију посебно издвојити.

“С друге стране, друга деликатност проглашавања за џамију је у томе што у Конвенцији о светској баштини из 72. године, коју смо потписали као Југославија, а Турска такође, не стоји намена ниједног добра”, каже председник Комисије за сарадњу са Унеском.

Милашиновић истиче да у Конвецији Унеско није спецификовао којом ће се наменом бавити неко добро и како ће то изгледати. То је искључиво на одлучивању у националној држави којој припада неко добро.

Прилично благе реакције

“Због тога се ова ситуација догодила – прилично су благе реакције. Ово је нешто што би требало да узбуди цео свет јер имате једно историјско добро које је симбол везе између истока и запада, које је као музеј заправо уписано, а сада се претвара у другу намену”, рекао је Милашиновић.

Према његовим речима, то није први случај. “Имали смо прошле године исти случај са познатом византијском црквом Хора – Светог Спаситеља у Пољу, у Истанбулу, која је такође претворена у џамију.

Подсећа да је и 2014. године било претварања из музеја у џамију наводећи пример мале Аја Софија у Никеји. У тој цркви се догодио први Васељенски сабор као и седми сабор.

“Та црква је такође била музеј по одлуци Ататурка, позната као џамија од 1300. године, а 2014. је, одлуком турске владе, претворена поново у џамију”, рекао је он.

Серијски упис Аја Софије

Ово није први случај, ствари се догађају. “Деликатност Унесковог уписа оно што им омогућује – видите да су све реакције чак кључних играча, Русије, васељенског патријарха Вартоломеја, осим Грчке, прилично благе”, истиче Милашиновић.

“Унеско има међувладин комитет који је издао своје саопштење и реаговао је на ово: упозорено је да ће овакав догађај значајно узбудити међународну јавност и сигурно је да ће Унеско покушати неким механизмима да приволи Турску да промени ову одлуку”, указује Милашиновић.

Према његовим речима, то неће бити лако. Законска препрека у смислу да се музеј претвори у џамију не постоји. Сви политичари се изјашњавају да је то унутрашња ствар Турске, додаје Милашиновић.

“Имамо уверавања да ће музеј остати у свом музејском делу – експонати, фреске и мозаици остаће у истом облику. Видећемо како ће то изгледати”, каже он.

Ако би Унеско хтео да скине Аја Софију са листе то би био скандал над скандалима – не би могао да скине само Аја Софију будући да је серијски упис – постоје и други историјски споменици Истанбула који су заједно стављени на листу са Аја Софијом и то не би могло да се уради, објаснио је Милашиновић.

О културној баштини на Косову

То све показује, како каже, једну ствар – да смо превентивним радњама можете нешто да промените.

“Ми смо преузели велике радње да направимо заштиту нашег културног блага превентивним радњама, да не дозволимо да Косово буде део Унеска, јер ако је део Унеска, онда води и бригу о свему што је на његовој територији.

Ми не бисмо могли да спречимо промену намене било ког нашег добра на Косову, а знамо колико су значајни за човечанство”, каже Милашиновић.

“Урадили смо да Косово не буде у Унеску, радњама да докажемо да то културно добро неће имати адекватну заштиту и намену ако буде у служби државе Косова, ако Косово буде део Унеска – онда добија статус државе”, истакао је Милашиновић.

Каже да се не може контролисати намена али можемо бити сигурни да то нико неће претворити у џамије и да ће оно што је вредност тих цркава – историјска и духовна вредност остати.

“Немамо ниједан механизам којим можемо да утичемо на промену одлуке будуће тзв. државе ако је она чланица Унеска”, закључио је Милашиновић.

— rts.rs